

Указом Президії Верховної Ради УРСР від 17 січня 1940 року був утворений Рокитнівський район Рівненської області. Історично склалося, що наш край здавна знаходився на порубіжжі Київщини, Турово-Пінщини та Волині і протягом століть входив до складу різних територіальних утворень. Спробуємо побачити дану адміністративно-територіальну одиницю крізь призму століть, від її заселення людиною до сьогодення.

Сучасні природні умови краю сформувалися після останніх великих зледенінь понад 10 тисяч років тому. Залюднення території Рокитнівщини почалося в епоху середнього кам'яного віку (9-5 тисячоліття до н. е.), про це свідчать виявлені залишки поселення біля села Кам'яного та стоянка біля села Блажове. Цей процес продовжився і в наступні періоди. Хочемо відзначити, що кількість виявлених та досліджених археологічних пам'яток/знахідок у нашому районі найменша у порівнянні з іншими районами Рівненщини. Це говорить про те, що дана місцевість тривалий час залишалася малозаселеною. Можна пояснити це тим, що: по-перше, у минулому значну площу займали болота; по-друге, малопридатністю ґрунтів для ведення сільського господарства (вони мають малий вміст гумусу і високу кислотність); по-третє, відносною ізольованістю від решти світу. Однак, людину приваблювало те, що тут вона могла задовольнити свої первинні потреби в їжі, у захисті від ворогів.

На завершальному етапі первісно-общинного ладу утворювалися союзи племен. На території краю проживало слов'янське племінне об'єднання древлян. Дослідник Б. Звіздецький на основі археологічних та писемних

пцини, зокрема: Глинне – 1451 рік, Блажове – 1498, Біловіж, Рокитне – 1511, Масевичі – 1529, Борове, Сновиловичі – 1545, Войткевичі (Кам'яне) – 1561, Вежиця – 1580, Кисоричі – 1593.

Південна частина території краю у 1-ій половині XV століття належала до Овруцького намісництва Київського князівства, з 1471 р. Овруцького повіту Київського воєводства Великого князівства Литовського. Після проведення адміністративної реформи 1560-х років вже до Королівства Польського. Села Рокитне та Біловіж у третій чверті XVI століття були володінням князя Капуети.

Постановою Віленського сейму 1565-1566 роках було утворено Берестейське (Брестське) воєводство Великого князівства Литовського з двома повітами, Дубровицька волость та північна частина території Рокитнівщини увійшли до складу Пінського. З писемних джерел довідуємося, що: Єльне відносилось до маєтку Ви-

Кисоричі, Борове) та Дубровицького (Єльне) повітів Ізяславського (Волинського) намісництва.

У грудні 1796 року намісництва були ліквідовані, замість них введено губернії. У першому десятилітті 19 століття наш край у складі Мозирського повіту Мінської губернії (Глинне, Березове, Дроздинь, Старе Село, Переходичі); Овруцького (Борове, Біловіж, Войткевичі), Рівненського (Сехи, Осницьк) та Луцького (Єльне) повітів Волинської губернії. Низовими адміністративно-територіальними одиницями були волості, в 1880-их роках входили до Юровської (Войткевичі, Біловіж), Олевської (Сновиловичі), Кисорицької (Рокитне, Кисоричі, Карпилівка, Борове), Вирівської (Осницьк, Томашгород, Єльне) та Березовської (Блажове, Глинне, Березове, Вежиця).

Перемога Лютневої революції у Росії в 1917 році активізувала національно-визвольний рух українців, керівництвом яким на себе взяла

входили до Клесівської гміни (Крута Слобода, Томашгород, Єльне), Кисорицької (Рокитне, Олександрівка, Карпилівка, Борове) Сарненського повіту та Березовської гміни (Переходичі, Старе Село, Глинне, Біловіж) Лунинецького, а з 1923 року Столинського повіту Подільського воєводства. У 1930 році Сарненський повіт передано зі складу Подільського до Волинського воєводства. Такий поділ проіснував до 1939 року.

Після приєднання Західної України до УРСР Указом Президії Верховної Ради СРСР від 4 грудня 1939 року створено Рівненську область. Іншим Указом встановлено кордон між Українською РСР та Білоруською РСР, за яким до Рівненської області відійшли села по лінії Дроздинь, Познань, Будки (Будки-Кам'янські). У січні 1940 року замість повітів та волостей утворено райони, територія сучасної Рокитнівщини входила до новостворених Клесівського (Єльне, Томашгород, Осницьк) та Рокитнівського.

Під час німецької окупації 1941-1944 роках, територія краю увійшла до Сарненського гебіту генеральної округи Волинь-Поділля райхскомісаріату «Україна». У період з 21 серпня по 15 листопада 1941 року частина Рокитнівського району входила до Олевської республіки. Зі створенням Української повстанської армії наші землі віднесено до надрайону «Лісова пісня» військової округи «Заграва» групи УПА-Північ.

З поверненням радянської влади було відновлено довоєнний адміністративно-територіальний устрій, який проіснував до 1959 року. Клесівський район було ліквідовано,

Територія Рокитнівщини у фокусі століть

соцьк, яким володіли єзуїти, – чернечий орден Римо-католицької церкви; власниками Сехів (Томашгород) були князі Чорторійські; Дроздинь відносився до маєтку Турів (нині місто в Житковицькому районі Гомельської області, Білорусь); Глинне, Березове, Старе Село, Переходичі – відносилися до маєтку Давид-Городок (нині місто в Столинському районі Берестейської області, Білорусь) – володіння магнатів Радзивілів; Войткевичі (Кам'яне) належало католицькій церкві, яке

джерел означив їхню західну частину: її рубіж перетинав межиріччя Уборти та Ствиги, йшов на захід у напрямку села Глинне, далі перетинає річку Льву, дещо нижче Рокитного, і доходить до середньої течії річки Случ. Землі древлян становили окреме князівство, у 884 році були підкорені київським князем Олегом, та приєднані до Київської держави. Назва древляни останній раз зустрічається у літописі під 1136 рік, коли князь Ярополк передав їхні землі Десятинній церкві.

У давніх літописах не зафіксовано жодного населеного пункту, який можна було б локалізувати з території сучасного Рокитнівського району. Найближче географічно, згадується Олевськ, — роком 977(?). Окремі дослідники вважають, що він був резиденцією князя Олега Святославовича. Та Дубровиця — вперше згадується у 1005 році в переліку міст, що належали до новоствореної князем Володимиром Великим спископської кафедри в Турові. До середини XII століття Дубровиця входила до складу Туровського князівства Київської землі, з 2-ї половини стає столицею удільного однойменного Дубровицького князівства. Як показала подальша історія, до цих двох центрів буде тяжіти наш край.

Згодом Київська та Турівська землі віднесені до складу Галицько-Волинської Русі, а від середини XIV століття приєднані до Великого князівства Литовського.

У XV столітті Дубровиця — коронна волость, якою від імені господаря управляли намісники, входить до Волинської землі Луцького повіту. Складалася з так званого «Дзвону Дубровицького», що включав Столін, Сехи (Томашгород), Стрільськ, Кураш, Висоцьк, — належав князям Гольшанським.

У цьому періоді з'являються перші писемні згадки про села Рокитнів-

під час розгранічення 1621-22 роках було віднесено до Овруцького повіту, після 1622 — у складі Пінського та Мозирського повітів.

За методом «зворотної проєкції» можна припустити, ті поселення, що належали до Давид-Городецького маєтку, ймовірно входили до Городецького князівства, а ще раніше — до Турово-Пінського. На цю думку напштовхують і назви населених пунктів, — Вежиця та Біловіж, що походять від слова «вежа». Вежами в IX-XIII століттях називалися сторожові вишки. Очевидно, вони виконували не тільки сторожову та оборонну функцію, а й розмежувальну між Київськими та Турівськими (дреговицькими) землями.

У результаті Національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького сформувалася українська державність. Запроваджено новий устрій, який набув характеру військово-адміністративного. У 1648-49 та 1657-59 роках наші землі були віднесені до Турівського (іноді іменують як Пінсько-Турівський) полку Гетьманщини. Полк поділявся на сотні, до якої саме відносилася Рокитнівщина автору встановити не вдалося через відсутність точних даних, хоч відомо про існування Олевської та Давидгородської. Полк ліквідовувався у зв'язку з відступом козацького війська з білоруських земель. У 60-х роках територія знову у складі Речі Посполитої.

1793 року Росія з Прусією підписали договір щодо другого поділу Польщі. Територія по лінії Дубровиця-Рівне відійшла під юрисдикцію Російської імперії. Північні села сучасного Рокитнівського району — Переходичі, Старе Село, Глинне, входять до Давид-Городецького повіту Мінського намісництва; інша частина увійшла до Овруцького (Войткевичі, Сновидовичі), Новоград-Волинського (Сехи, Осницьк,

Центральна Рада. У березні 1918 року вона затвердила новий адміністративно-територіальний поділ Української Народної Республіки. Сучасний Рокитнівський район мав би бути віднесений до Древлянської землі з центром у містечку Коростень. Однак, це не було реалізовано, влада в Україні у квітні 1918 року перейшла до гетьмана П. Скоропадського, який зберіг старий устрій — губернії-повіти-волості, додавши до існуючих Мозирський та Пінський повіти Мінської губернії, що увійшли до новоутвореного Польського округу. Цей поділ існував і за правління Директорії УНР.

У складних воєнних та політичних умовах 1919-1920 роках наш край зайняли поляки. За Ризькою мирною угодою 1921 року до Польщі приєднано західноукраїнські та західнобілоруські землі. Територією Рокитнівщини безпосередньо пролягав кордон. До Другої Речі Посполитої відійшли населені пункти Нетреба, Окопи, Дерть, Сновидовичі, Біловіж. На боці радянської України лишилися Будки-Сновидовицькі та Войткевичі, які при уточненні кордонів і вимог поляків опинилися у складі Польської Республіки. За адміністративно-територіальною ознакою вони

частина (Сьльне, Томашгород, Ломськ) приєднана до Рокитнівського. 30 грудня 1962 року було проведено укрупнення районів, Рокитнівський увійшов до складу Сарненського району. Указом Президії Верховної Ради УРСР від 4 січня 1965 року проведено вже розукрупнення районів, і знову був утворений (відновлений) Рокитнівський район, в межах, що існував до грудня 1962 року.

Станом на 01.01.2016

року у складі Рокитнівського району перебувають 2 селищні та 14 сільських рад, з 41-им населеним пунктом: Рокитнівська селищна рада (смт Рокитне), Томашгородська селищна рада (смт Томашгород), Березівська сільська рада (села Березове, Грабунь, Заболоття), Блажівська сільська рада (Блажове, Більськ, Залав'я), Борівська сільська рада (Борове, Нетреба), Вежицька сільська рада (Вежиця, Переходичі), Глиннівська сільська рада (Глинне, Дубно, Познань, Хміль), Кам'янська сільська рада (Кам'яне, Будки-Кам'янські, Обсіч), Карпільська сільська рада (Карпілька), Кисорицька сільська рада (Кисоричі, Дерть, Олександрівка), Масевицька сільська рада (Масевичі, Буда), Рокитнівська сільська рада (Рокитне, Лісове, Осницьк, Старики), Сновидовицька сільська рада (Сновидовичі, Будки-Сновидовицькі, Остки), Старосільська сільська рада (Старе Село, Дроздинь), Томашгородська сільська рада (Томашгород, Сьльне).

На часі в Україні гряде адміністративна реформа, якою передбачено нові трансформації, отже далі буде...

Руслан ЛОБУР,
с. Томашгород.